

Posudek na bakalářskou práci Andrey Votavové *Institucionální reforma Evropské unie vyvolaná rozšířením na východ*

Autorka ve své bakalářské práci analyzuje vývoj politických institucí Evropských společenství a Evropské unie od počátku evropské integrace až do současnosti. Důraz přitom klade na institucionální změny, k nimž došlo pro roce 1993, kdy Evropská rada v Kodani otevřela cestu budoucímu rozšíření EU směrem na východ a tím i nepřímo zahájila vývoj nutně vedoucí k proměně institucionální struktury EU. Zvolené téma je stále nanejvýš důležité, třebaže většina východního rozšíření EU je již alespoň na institucionální úrovni minulostí. Proces východního rozšíření totiž ještě formálně neskončil, nejdříve v příštím roce by se měly členy EU stát další dvě postkomunistické země, Bulharsko a Rumunsko. Navíc v delším časovém výhledu je možné očekávat vážný zájem některých dalších zemí o vstup do EU, který s sebou opět přinese otázku institucionální reformy nezbytné k tomu, aby i po novém rozšíření EU byla schopná dosahovat těch cílů, pro které si její členské státy přejí, aby existovala. Institucionální otázka tedy je a jistě i nadále zůstane pro vývoj EU klíčová. Tato otázka navíc úzce souvisí s přípravou, schválením finálního znění vládami EU i následným odmítnutím Smlouvy zakládající ústavu pro Evropu, jejíž rozbor právě z hlediska možného dopadu na strukturu rozhodovacích institucí EU tvoří důležitou součást bakalářské práce. Autorčina volba metod a styl práce odpovídá tomu, co je obvyklé v disciplínách politologie nebo evropských studií, do nichž tato bakalářská esej náleží. Opírá se především o analýzu právních a politických dokumentů a studium sekundární literatury.

Bakalářská práce je přehledně a logicky členěna. Bibliografické citace jsou provedeny pečlivě, ale v kapitolách popisujících historický vývoj institucionálního uspořádání ES a EU by se dala očekávat větší hustota odkazů. Stylistická a jazyková úroveň práce je spíše dobrá, ale neplatí to všeobecně (např. dva odstavce na s. 58 začínají „Nakonec bych...“).

Faktografické zachycení vývoje institucí ES a EU podané v bakalářské práci je přesné a neopomíjí žádný z důležitých mezníků tohoto vývoje. Protože však institucionální historie EU byla již zpracována mnohokrát, často do velmi minuciózního detailu, a to už i v domácí politologické literatuře, autorka, která nepíše historickou, ale politologickou práci, a nepracuje s archivními materiály, v historických částech vybírá a shrnuje základní fakta shromážděná v příslušné literatuře (Plechanovová, Pitrová, Král et al.). Vlastní přínos nebo přesněji řečeno možnost získávat poznatky založené na primárním kontaktu s dokumenty se objevuje v pasážích, kde autorka shrnuje podstatná ustanovení evropských smluv, jimž věnuje větší pozornost (částečně Maastricht, ve větší míře Amsterdam a Nice). To platí ještě spíše o podkapitole věnované částem Smlouvy o ústavě pro Evropu týkajícím se evropského institucionálního uspořádání, pro kterou je metoda analýzy dokumentů naprosto adekvátní.

Výklad zamýšlených změn institucionální struktury EU navržených v evropské ústavě patří k nejzajímavějším částem práce.

Své hlavní kritické výhrady k bakalářské práci shrnuji do dvou bodů:

1. Deskriptivita, omezený rozsah skutečné analýzy. Autorka se zpravidla omezuje na vylíčení hlavních okolností přípravy, schválení a ratifikace evropských smluv (historická rovina) a na shrnutí jejich obsahu, tak jak jsou formulovány ve smlouvě samotné, popřípadě jak o nich referují shrnující materiály evropských institucí nebo přehledové práce o institucionálním vývoji EU (politologicko-právní rovina). Hlubší analytické pronikavosti na této druhé rovině by se podařilo dosáhnout například tehdy, kdyby se autorka zamýšlela nad strategickými důsledky rozdělení hlasů v Radě ministrů EU nebo křesel v Evropské komisi a Evropském parlamentu, což je téma, ke kterému existuje velmi rozsáhlá zahraniční a už také nějaká domácí literatura.

2. Rezervy v části věnované současnému stavu vývoje debaty o institucionální reformě EU. Práci by jistě prospělo, kdyby se autorka věnovala podrobněji především nejnovějším debatám, které dosud v příručkách dějin EU zachycené nejsou a navíc je lze analyzovat také na „živém“ materiálu deklarácí vlád nebo institucí EU, dalších politických a právních dokumentů nebo vyjádření předních evropských politiků pro média. Větší důraz na současnou situaci by autorce umožnil práci obsahově, ale i metodologicky obohatit o analýzu a interpretaci těchto dokumentů. Autorka tuto možnost využívá, jak to dokládá podkapitola 5.4, věnovaná postojům různých aktérů evropské politiky k problému, jak dále naložit se Smlouvou zakládající ústavu pro Evropu po jejím odmítnutí ve dvou členských státech v roce 2005. Existuje však celá řada jiných příležitostí pro tento typ analýzy. Výsledkem je asymetrie mezi přehledovými, pouze na studiu právních dokumentů a literatury založenými kapitolami a kapitolami, kde autorka zkoumá látku samostatně na autentických politických dokumentech.

Posuzovanou bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit 38 kreditními body.

V Praze 8. června 2006

Marek Skovajsa, Ph.D.